

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

פסחים סד-ע | פרשת בשלה | גליון מס' 56

דף סד.

שורה שכולה כסף כסף, ושורה שכולה זהב זהב- ומבואר בגמרא (שם בע"ב) טעם עמידת הכהנים בשורות נפרדות לזהב ולכסף, משום נוי ותפארת "דהכי שפיר טפי".

אמנם יש לציין לפירושו המחודש של הירושלמי (פסחים פ"ה ה"ה, לז ע"א) שנימק הטעם "מפני הרמאין", וביאורו (ע"פ קרבן העדה) "מפני שהכהנים רבים עוסקין בעבודה, ויש לחוש שיטול הכהן את של זהב ויתן של כסף במקומו" כלומר בתחילת העבודה חילק הגזבר לכהנים בזיכי כסף וזהב, וחששו לכהן רמאי שיחמוד בזך זהב ויתן תמורתו בזך כסף (שיביא מבעוד מועד מביתו), באומרו שזהו הבזך שהגיע אחרון לידיו. ולכך התחכמו חז"ל ויסדו שורות פרודות לבזיכי הכסף והזהב, וכל כהן עומד רק במקומו שנקבע "שלא היה יכול לזוז משורה שהוא עומד בה", וממילא נתון תחת פיקוח הגזבר לאיזה שורה הוא שייך לשורת בזיכי הזהב או לשורת בזיכי הכסף.

ובחשוקי חמד (ערכין דף יא:) כתב דטעם הירושלמי לכאורה צ"ב, היעלה על הדעת שבבית המקדש בזמן כה נשגב כערב הפסח, בשעת עבודת הקודש תתגנב מחשבת רמאות לגנוב כלי קודש?!

והן אמת שבעריכת ה'פיס' בין הכהנים לברר מיהו הכהן שיזכה לעבוד ולשרת, נאמר במסכת יומא (דף כג ע"א) "אין מוציאים אגודל במקדש", כלומר: ה'פיס' נערך ע"פ ספירת אצבעות מורמות, ואסרו להצביע ב'אגודל', מפני הרמאים שיניפו גם אצבע וגם אגודל וייראה כב' אצבעות ויכלה המנין בו. ברם גם זה מחשש 'חיובי' שתשוקת הכהן לזכות לשרת תקלקל השורה, אולם לגנוב בזך כלי השרת לעצמו?! ובאמת ב'פסקי רי"ד' (בפסחים שם) ביאר שהבבלי נד מביאור הירושלמי, וסובר "לרמאין לא חיישינן".

וכתב שם שיתכן שדברי הירושלמי אמורים על תקופת בית שני שהיו שם כהנים בייתוסין וצדוקין, וכפי שלמדנו במסכת יומא (דף יח ע"ב) שבערב יום הכיפורים היו משביעין את הכהן גדול "משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך", לפי שחשדוהו שמא צדוקי הוא (שם יט ע"ב). וביאר החזו"א (או"ח סימן קכו, אות יז) וז"ל: "שנחשדו להימשך אחר תאות ההמראה", שהיה להם יצר הרע מיוחד להמרות פי ה'. ויתכן ששיבוש דעתם ותאוותם יטה עליהם הדרך לגנוב "בזך זהב" כדי להביאו למקדש חונוי שבאלכסנדריה שבמצרים (עיין מנחות דף קט ע"ב) מקום שע"פ שיבוש שכלם הוא המקום הראוי לעבודה, ח"ו.

ונראה דכל זה רק על כלי השרת שעושין בהם עבודה, וכנ"ל בחזו"א שהיה להם יצר המראה. אבל על כלי הנגינה לא היו להוטים הצדוקין, ולכך לא חששו חז"ל לגניבה, וכלשון החזו"א (שם) "במה דלא נחשדו עדיין האמת שופטן ושולט עליהן" עיין שם. ולכן לא מצינו שעשו הסדר מיוחד במערך מעמד הלויים למנוע גניבות.

דף סד:

ת"ר מעולם לא נתמעך אדם בעזרה חוץ מפסח אחד שהיה בימי הלל שנתמעך בו זקן אחד והיו קוראין אותו פסח מעוכין- המנחת אלעזר בספרו דברי תורה (ח"א אות מ"ט) תמה דאיך נתמעך אותו הזקן, והא קי"ל לעיל (ח ב) דשלוחי מצוה אינן ניזוקין. וכתב דודאי מחמת ריבוי הבאים לעזרה הוי כשכיח הזיקא לענין שיתמעך אדם בעזרה בזמן עשיית הפסח, אלא דהקב"ה עשה נס בכל שנה ושנה והמיעוט החזיק את המרובה, וכהא דתנן עומדים צפופין ומשתחווים רווחים, ובאותו פסח בימי הלל לא עשה הקדוש ברוך הוא נס זה וחזר להיות שכיח

הזיקא מצד הטבע. (והוסיף דאולי אותו זקן לא נתכוין אז לשם שמים, וכדלעיל ת. שמא תאבד לו מחט).

דף סה:

אמרו לו שבח הוא לבני אהרן שילכו עם ארכובותיהם בדם והא קא חייץ וכו' - בשו"ת הלכות קטנות (סי' כ') כתב דמוהל שיש לו דם מילה שנתייבש על ידיו אין זו חציצה בנטילה, דאינו מקפיד עליו אלא שבח הוא לו, וכדאמרינן בשמעתין שבח הוא לבני אהרן שילכו עם ארכובותיהם בדם.

והשבות יעקב (ח"א סס"ט) תמה עליו שהרי בגמרא מבואר דאע"ג דשבח הוא מ"מ הדם חוצץ לולא הא דלח אינו חוצץ. [ועיין בשערי תשובה או"ח (סוף סי' תקפ"ד) לענין מוהל שהוא בעל תוקע, אם הדם שבפיו חוצץ בינו לבין השופר כהך דציפהו זהב].

עוד נציין דידועים הם דברי החתם סופר (סוכה לו, א) המחודשים על פי מאמר זה, שכתב בזה"ל: "והנה אתרוג המנומר או נקלף ונעשה כמנומר בשנים ושלשה מקומות, דמשמע דפסול משום הדר אפילו בשאר יומי - להפוסלים הדר כל ז', מ"מ נ"ל דרוב פעמים על ידי משמוש היד ורוב הנענועי נולדו בו נימורים נימורים, וגם נקלף קצת מקומות מהעור העליון הקליפה החיצונה, ונעשה מקומות כמנומר, ומי יודע אם הוא ממראה האתרוג, וכן משמע לעיל (סוכה) ל"ה ע"ב פירש"י ד"ה מפני שמפסידה קליפתה החיצונה נמאסת במשמוש הידים ע"ש, ואי אפשר שיהיה כל פעם מראה אתרוג באותו הכתמים והבהרות שנולדו מזיעת הידים, נראה לי דהוה הדר, כיון שבאו על ידי מצותו זהו הודו והדרו, וקצת ראיה לזה מפסחים ס"ה ע"ב 'שבח הוא לזרעו של אהרן שילכו עד ארכובותיהם בדם ע"ש, ובודאי בעלמא כיוצא בזה הוה 'הקרבהו נא לפחתין', והכא זהו הדרו, וה"נ דכוותיה, כנלע"ד דרוב פעמים בחולו של מועד כבר נעשה כעין מנומר ממשמוש היד, ומכל מקום כשר, וכעין גרדומים דאתו משירי מצוה, וכעין מים משירי טהרה".

ובשו"ת ציץ אליעזר (ח"ט סי' לב) בתשובתו להגאון ר"י וועלץ זי"ע העתיק דברי החתם סופר אלו, והאריך בדבריו, וז"ל: "העתקתי את דבריו כי הוא חידוש גדול בהלכה, ונדמה שלא מרגישים בו מכיון שזה נמצא בפירושו ולא בתשובותיו, והוא נחוץ מאד למעשה, כי עינינו הרואות בהרבה פעמים שנעשה האתרוג בכנ"ל בימי החג, ולא פעם הלב נרתע מזה ודואגים ונאנחים אם אפשר לצאת עוד בזה יד"ת, ומחפשים בצער לקחת לצאת באתרוג חבירו, וכבר כתב המבי"ט ח"ג סי' מ"ט דטוב לצאת ידי חובה באתרוג שהוא קנוי בממונו מלרדוף אחר

שאינו שלו וצריך שחבירו יקנהו לו במתנה ואולי אינו גומר בלבו להקנותו ונמצא שאינו יוצא ידי חובת נטילת לולב ואתרוג" ע"ש, אבל לפי הוראת הח"ס הנ"ל אין מקום לחששא בזה, ואין צורך לחזר אחר אתרוג של חבירו. ועי"ש עוד מש"כ בזה.

לח הוא ואינו חוצץ וכו' - הנה המשל"מ (פ"ב מהל' עבודת יוהכ"פ ה"ב) כתב דהא דאיתא בגמ' וברמב"ם שם גבי טבילת כהן גדול, עלה ו"מסתפג", הוי זה חיוב מדינא, משום דאל"כ יהיו המים חציצה בין הבגד לבשר. דהא כתב הרמב"ם (פ"י מהל' כלי המקדש ה"ז) דצריך הכהן ליזהר שלא תכנס הרוח בשעת עבודה בין בשרו לבגד עד שיתרחק הבגד מעליו, וא"כ פשיטא דלא גרעי מים מרוח, ומשו"ה כתב הרמב"ם עולה ומסתפג, והקשו עליו, מ"ט מים הוי חציצה, הא לח אינו חוצץ, וכמבואר הכא.

ותירץ הברכ"י (סי' כז) דהתם לענין שלא יהא דבר חוצץ בין רגליו לרצפה הקפידא על חציצה דוקא על כן דבר לח אינו חוצץ, משא"כ בבגדי כהונה אין הקפידא רק על חציצה אלא בעינן שיהיו על בשרו, ואם יש דבר לח ביניהם ג"כ אינם על בשרו. ובזה העמיד הברכ"י הוראתו דמאן דעביד כשל"ה ורוחץ מקום הנחת תפלין צריך לנגב המקום גם כן, דאף דלח אינו חוצץ, מ"מ לדעת הרא"ש ילפינן תפלין מבגדי כהונה ובעינן שיהיו על בשרו ולא יהיו אפי' מים ביניהם. [וראה פלפול שלם בזה בהערות המהדיר שם].

עוד נציין למה שהובא בהערות הגרי"ש אלישיב דהנה שי' הרמ"א יו"ד סי' קצ"ח סי"ד דלח לא חייץ כיון דלא קפיד האדם על דבר לח. ודלא כשאר ראשונים דבדבר לח המציאות היא שחודרים המים ואינו חוצץ. והנה הרי בחציצה אם היה מיעוטו שאינו מקפיד דינא הוא שאינו חוצץ, וברובו אם אינו מקפיד אינו חוצץ מן התורה אבל רבנן אסרוהו, אמנם חציצה בכלולו אזי לכו"ע הוי חציצה וכמבואר בגמ' יבמות גבי מעוברת שטבלה מקשי דהא הוי חציצה, והיינו אף דלא קפיד מ"מ כיון דהוי בכלול לא אהני ואף דאינו מקפיד. והקשה החזו"א (עי' חזו"א מקואות תנינא סי' ו' סק"ח) על שי' הרמ"א דהא הכא בגמ' כל מה דקפיד רחמנא הוא על כף הרגל דלא ליהוי חציצה עם רצפת העזרה, וכיון דכלול מלא בדם א"כ צריך דיחצוץ, דהא להרמ"א גם דבר לח חוצץ ורק דלא קפיד, אבל בכלולו הא אף דלא קפיד חוצץ. ולשאר הראשונים הנ"ל לק"מ.

עוד יש לדון דהנה מבואר בשו"ע גבי חציצה דאם אומנותו בכך, כגון צבעי דאי"ז חוצץ, ולפ"ז מאי מקשי הגמ' והא קא חייץ הא שבח הוא לבני אהרן וכו'. ואולם לסברא הנ"ל ל"ק דהא הא דאינו חוצץ באומנותו בכך משום דלא קפיד, אבל הכא

דהחציצה בכולו, א"כ לא מהני סברא דלא קפיד וכמש"נ.

דף סו.

שכח ולא הביא סכין מערב שבת מהו וכו' - לכא' צ"ע דאטו לא היו סכינים להם בעזרה שהוצרכו למצוא היתר להביא סכיניהם בשבת.

וכתב הזרע אברהם (סי' ו' אות ג') דמזה מבואר דהיה לכל אחד סכין מיוחד לשחיטת הפסח, וכתב דנראה דטעמא דמלתא משום דקיי"ל בית השחיטה רותח, וסכין ששחט בה טריפה אסור לשחוט בה וכדאיתא ביו"ד (סי' י' סעי' ג'), וא"כ ה"נ הסכין בולע מפסח זה ונאסר על האחרים מצד הבליעות של פסח שלא למנויו.

אלא דהעיר דמ"מ יכול לשחוט בסכין שנשחט פסח אחר וידיחנו בצונן או יקנחנו בדבר קשה וכמש"כ בשו"ע שם לענין סכין ששחט בה טריפה, ותירץ הרי מבואר שם דברגיל לשחוט טריפות לא מהני קינוח. וע"ע בס' מקדש דוד (סי' ב' אות ב') מה שכתב בזה.

דף סו:

ר"ל אמר כל אדם שכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו וכו' - בספר סדר משנה על הרמב"ם (הל' דעות פ"א ה"ה) תמה דאיך לא הפליג ר"ל במדת הכעס לומר דכל הכועס כאלו עובד ע"ז וכדאי' בשבת (קה ב'), ויותר מזה קשה דאיך תחול ותשוב אליו הנבואה מיד כשתתישב דעתו עליו וכדכתיב ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', והוא עדיין לא שב מעונו ומחטאתו אשר חטא לכעוס שהרי לא מצינו בפסוק שהתודה או התפלל על מה שחטא.

וכתב ליישב דע"כ יש ב' סוגי כעס, הגמרא בשבת שמפליגה בעבירת הכעס, הוא בכועס במקום שאין ראוי לכעוס. אבל ר"ל בסוגין מדבר בכועס במקום שראוי לכעוס, דמ"מ אין מדת חסידות בכך דטבע הכעס לגרום להסתלקות החכמה והנבואה, ור"ל הוכיח כן ממשה ואלישע שכעסו במקום הראוי לכעוס ומ"מ נסתלקה חכמתם ונבואתם.

דף סז:

ובעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות - ביאור דברי הגמ' דבע"ק משתלח מחוץ למחנה שכינה ומחוץ למחנה לוויה. ובמשך חכמה (ריש פ' במדבר) הקשה קושיא עצומה שאם כן איך חנו הלויים במדבר במחנה לוי, הא ע"י תשמה"מ נעשו בעל קרי, ובעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות.

וכתב לתרץ דמחנה לוויה הי' חלוק לשתי מחנות. הלויים שהיו שומרים משמרת המשכן סביב לאוהל מועד, במקומם הי' קדושת מחנה לוי, ומשם נשתלח בעל קרי, ולכן נאמר תרי קראי (במדבר א' נ' נ"ג) וסביב למשכן יחנו וגו' והלויים יחנו סביב למשכן העדות, היינו שמחנה הלויים הי' סביב למשכן, הם ונשיהם וטפם, אבל מסביב למשכן העדות בפנימי שמה הי' קדושת מחנה לוי, ושם היו רק זכרי הלויים. ודייקא נקט משכן "העדות", לפי שעדות הוא ששכינה שורה בישראל שהם גדורים בעריות, כמו שכתב רש"י (פ' פנחס) על הפסוק שבטי וגו' עדות לישראל, וכן שם במחנה הלוי שנאסרו בתשמה"מ עדות היא שקדושים הם ושכינה שורה בהם.

ובזה מבאר הא דילפינן בריש תמיד (כ"ו ע"א) מחנה לוי ממה שנאמר (במדבר ג' ל"ח) והחונים לפני המשכן וגו' משה אהרן ובניו, ומשה היינו מחנה לוי, דמשו"ה נקט מחנה לוי ללמוד ממשה, דכמו דמשה פירש מן האשה, כן אלו שהי' בפנים סביב למשכן הי' פרושים מן האשה.

דף סח:

עצרת יום שניתנה בו תורה - בס' גליוני הש"ס ציין לדברי הרוקח סי' רצ"ה שכתב: 'לא מצינו שלמי ציבור כ"א בעצרת ע"כ אסור להתענות ביום עצרת אפי' אם מתענה בכל יום כדאמר בפסחים כו' מר ברי' דרבינא יתיב כולי שתא כו' ע"כ צריכין ישראל לשמוח שמוחל הקדוש ברוך הוא עונותיהם דאמרי בירושלמי כו' בכל הקרבנות כתי' חטאת ובעצרת לא כתי' חטאת אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל מכיון שקבלתם עול התורה עליכם מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם'. עכ"ל.

וכתב הגליוני הש"ס דנראה שבא הרוקח להוסיף טעם על איסור התענית מלבד טעמא דיום שניתנה בו תורה והוסיף טעם מפאת שהציבור מביאין בו שלמים וכוונתו דכיון דשלמים הם לאכילת בעלים וזה גוף עניין הקרבן שע"ש זה נקרא שלמים שעושה שלום בין מזבח וכהן ובעלים דיש בו אכילת כולם ולכן אין להתענות בשבועות, ומ"ש עוד משמחת מחילת עוונות אולי כוונתו גם בזה לטעם איסור התענית ואולם טעם זה נכלל שפיר בדברי הגמ' כאן דאמר יום שניתנה בו תורה הוא דמפאת זה הוא שנמחלין העוונות הואיל ומקבלין עול תורה.

הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה לישראל - דבר נפלא כתב הבית הלוי (שמות פרשת יתרו יט, ה) דלכאורה אינו מובן

דף ע.

ת"ש סכין שנמצאת בארבעה עשר שוחט בה מיד וכו' - המקדש דוד (סי"ד סק"ב) העיר דאך מותר להשתמש בסכין הנמצא והא חייב להשב אבידה לבעליה ע"י הכרזה, וכתב דצ"ל דמיירי בסכין וקופיץ שאין בהם סימן שכולן שוים, עוד תירץ דבשעת החג הוי ירושלים כמקום שרבים מצוים שאינו חייב להחזיר. אלא דהעיר דא"כ למה לא פשטה הגמ' בב"מ (כד א) מכאן דהלכה כרשב"א שאומר דהמוצא אבידה במקום שרבים מצוים אינו חייב להחזיר, אפילו ברוב ישראל.

דף ע:

כי אתא רבין אמר אמרתי לפני רבותי פעמים שאי אתה מוצא אלא ששה כגון שחל יום טוב הראשון של חג בשבת. אמר אבבי אבין תכלא לימא כי הא מלתא, שמנה לא משכחת לה כלל, שבעה איתא ברוב שנים - הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין (שו"ת אור המאיר סנ"ו) מחולל מהפיכת הדף היומי נשאל מדוע הוסיף אבבי לדייק "אבין תכלא לימא כי הא מילתא". ותירץ המהר"מ שפירא זצ"ל דאבבי שמע בכריתות (כה ב) מרבין בעצמו דס"ל יסוד זה דהפסוק מדבר על הרוב, דאבבי קאמר בכריתות דילפינן ביוה"כ אינו מכפר על חייבי חטאות ואשמות מדכתיב והתודה עליו את כל עונות בני" ואת כל פשעיהם לכל חטאתם, חטאים דומיא דפשעים דלאו בני קרבן נינהו, והקשה רב דימי לאבבי דאפשר דהתורה הקיש חטאים לאותם פשעים שמביאין קרבן. ותירץ רבין רוב פשעים לאו בני קרבן, א"ל מידי רוב כתיב, וע"כ שפיר קתמה אבבי אבין תכלא לימא כי הא מילתא, והא איהו ס"ל דהפסוק דיבר על הרוב.

****

.....
: הופיע ויצא לאור החיבור הנפלא 'שאלות הלומדים' עמ"ס
: עירובין, והוא ומשא ומתן נרחב על שאלות הלומדים
: בשיעור, ניתן לקבלו ע"י בקשה במייל המערכת, כמו כן
: ניתן לקבל את 'שאלות הלומדים' עמ"ס ברכות ושבת.
:.....

הטעם בזה שהרי גם בפסח יש בו מעלה שיצאו בו ממצרים, וגם דעיקר הטעם אינו מובן דכי בשביל שניתנה בו תורה יהיו החיוב לאכול, ולכאורה אדרבה יותר היה צריך לקיים ביום זה הך דלה'.

רק הענין דביו"ט יש בו שתי מצות אחד לה' ואחד הוא לכם, ור' יהושע ס"ל דצריך לקיים בו שניהם חציו לה' וחציו לכם, ור' אליעזר ס"ל דהברירה ביד האדם איזו מצוה לברור או כולו לה' או כולו לכם. והנה המלאכים ביקשו שיתנו להם התורה ואמרו (תהלים ח) אשר תנה הודך על השמים מה אנוש כי תזכרנו ומשה רבינו נצחם ועיקר הנצחון היה במה שהמלאכים אינם יכולים לקיים מצות שבגוף, ומש"ה בעצרת צריך לקיים המצוה דלכם מה שאין המלאכים יכולים לקיימה דהך דלה' הרי הם יכולים לקיים עוד יותר מבני אדם. ומעלה זו שיש באדם שיוכל לקיים מצוה שבגוף הועיל לו הרבה זה היום דע"ז נתן התורה לישראל. וזהו הענין שנוהגין בעצרת לאכול מאכל חלב, ועיקר הכוונה בזה דביו"ט מצוה לאכול בשר דאין שמחה אלא בבשר ובעצרת אוכלין גם חלב מקודם כדי לקיים ההבדל והזריזות שיש בין אוכל חלב לבשר והוא הקינוח והדחת הפה כדי לקיים מצוה שבאכילה.

דף סט:

חגיגה היתה באה מן הצאן מן הבקר, מן הכבשים ומן העזים. מן הזכרים ומן הנקבות - ולכאורה מה שהמשנה כתבה שהחגיגה היתה באה מן הכבשים ומן העזים אין בזה חידוש, שהרי גם הפסח בא ממינים אלו. ובשלמא מה שהמשנה כתבה שהחגיגה באה מן הזכרים והנקבות חידוש הוא, כיון שהפסח בא רק מן הזכרים, אבל מה שכתבה שהחגיגה באה מן הצאן ומן הבקר מן הכבשים ומן העזים אין בזה כל חידוש. וכבר עמד על כך הרש"ש והשיב דהתוס' בדף ג ע"ב כתבו דרוב פסחיהם היה טלה, ואולי מצוה (מהמובחר) מן המהדרין הוא גבי פסח, (אף דבשאר קרבנות שניהם שוים כדלעיל סוף פרק מקום שנהגו), מפני דמזל מצרים היה, והיו עובדים אותו, להכי קמ"ל דבחגיגה אפילו מצוה מן המהדרים ליכא, עכ"ל. ועי"ש עוד מה שיישב בזה.

גליון זה יוצא לאור ע"י 'שיעור הדף היומי' בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהוטה ובהירה בשעה 7.00 בערב - שמעו ותחי נפשכם.

כמו"כ מתקיים שיעור 'למאחרי שבת' בביהמ"ד אהל יששכר רח' המגיד ממעזריטש 144 בשעה 10.35 בערב.

ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון במס' 03-6171111 להקיש *7 ואז קוד *66339

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

בכתובת זו ניתן לקבל גם את הגליון היוצא ע"י 'בית מדרש גבוה לכהנים' ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק.

ניתן לתרום עבור 'בית מדרש גבוה לכהנים' להכנת הכהנים לעבודת ביהמ"ק << דרך מכשירי נדרים פלוס.